

דבר חודש בחודשו

מתורתו של הגאון הגדול רבי יואל שורץ שליט"א
רו"מ ישיבת דבר ירושלים ומרכזי שכונת מעלות דפנה

גליון 7
תמוז ע"ח

בס"ד

דבר המערכת

זכינו וכבר גיליון שביעי רואה אור, ורבים מתעניינים בו. במשאל שהיה בקרב הקוראים הייתה עדיפות שהעלון יצא יותר בתדירות מאשר רק אחת בחודש. ותודתנו לבורא עולם ולתורמים שאפשרו זאת.

בברכה

נחמיה שניידמן

עלון זה נדפס לעילוי נשמת

יעקב בן ישראל

ולזיווג הגון

אליהו בן חנה

ויוכבד בת חנה

התורה חשוב מאד, וכן כבוד לומדי התורה, ותלמידי רבי עקיבא שלא נהגו בזה כראוי נענשו קשות, ועד ימינו אנו מתאבלים על כך, וכן כבודו של עם ישראל שנקראו בנים למקום. כמו כן כבוד הבריות דוחה הרבה ענייני מצוות.

לעומת חשיבות הכבוד הנכון כפי הדוגמאות שחלקן הובאו בקטע הקודם, סכנת אהבת הכבוד באופן שלילי מביאה את האדם לאבדון, כמוקורח והמרגלים, שאול שקינא בדוד, ירבעם שרצה להיות בראש לכן לא חזר בתשובה וויתר על עולם הבא שלו.

חשיבות כבוד האומה

אנשים בשלטון רוצים להגיב לטורקים הפוגעים בכבוד עם ישראל על ידי נקמה, והיא להכיר בשואת העם הארמני שהטורקים עשו להם, והטורקים רוצים להכחיש זאת מפני כבודם. ורבנו התייחס לזה בשני אופנים: א. חשיבות הכבוד בכלל. ב. נושא נקמה בגויים למען כבוד עם ישראל בפרט, נושא הכבוד יבואר כאן והנושא של נקמה הזו בגלל כבוד האומה יבואר בפנינת ההלכה.

נושא הכבוד בכללו

"יהי רצון מלפניך... שתיתן לנו... חיים של עושר

וכבוד" (מתפילת ברכת החודש)

ולעומת זאת מאידך

הקנאה התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם

(אבות ד, כ)

חשיבות הכבוד: הנשמה של האדם מכונה כבוד ככתוב (תהלים ל): "למען יזמרך כבוד". המלביץ פני חברו ברבים עונשו בעולם הבא יותר חמור מההורגו – כי זו פגיעה בגוף וזו בנשמה (הגר"י הוטנר).

התורה ניתנה בהר סיני סמל לענווה ונפסלו הכרמל והתבור משום כך, אבל בכל זאת היא לא ניתנה בעמק, כי צריך לתורה הר! היינו הכרת ערך עצמית. התורה ציוותה לכבד חכמים, ואילו היה הדבר גרוע למה נצטוונו לעשות להם רע?! בספר צדקת הצדיק אף כתוב: כשם שאדם חייב להאמין בהקב"ה כך הוא חייב להאמין בעצמו. כי הקב"ה ברא אותנו ובוודאי ישנה סיבה חשובה לכך. כבוד

וישלח את יואב ואת כל צבא הגיבורים ויצאו בני עמון ויערכו מלחמה... לכאורה המלחמה הייתה בגלל הפגיעה בכבוד מלכות דוד ועם ישראל.

בתנא דבי אליהו כתוב: "כל חכם מישראל שיש בו דברי תורה לאמתו ומתאנח על כבודו של הקב"ה ועל כבודו של ישראל כל ימיו. ומיצר לכבוד ירושלים ולכבוד בית המקדש, ולישועה שתבוא בקרוב, ולכינוס גלויות זוכה לרוח הקודש בדבריו, בימים אלה נשיא הונדרס נשא נאום על שליחות עם ישראל בעולם וסיים בפסוק: "ונברכו בך כל משפחות האדמה" בספר מתת היהודים לתומס קהיל שהוא סופר לא יהודי כתוב: "היהודים נתנו לנו את החוץ ואת הפנים, את תפישת עולמנו ואת חיינו, אין אנו יכולים לקום בבוקר או לחצות את הכביש בלי להיות יהודים. אנחנו חולמים חלומות יהודיים, מטפחים תקוות יהודיות, למעשה רוב המושגים החיוביים שלנו – חדש הרפתקה, הפתעה, חופש קדמה, מיוחד, אישי, אדם, זמן, היסטוריה, אמונה תקווה צדק – הם מתת היהודים (מתוך מאמר של הרב גרילק בעיתון משפחה).

ועל חיוב שמירת כבוד התורה נאמר (יומא כג, א): "כל תלמיד חכם שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו תלמיד חכם" ומסקנת הגמרא שהוא מקפיד על כבוד תורתו ולא נוהג מחילה עד שיבוא מי שפגע בו לבקש ממנו שימחל לו.

אבל צריך מאד להיזהר שלא יתחלף לאדם שאיפת הכבוד האנוכי בכיסוי שהוא דואג לכבוד שמים, ועל כך חייב האדם לעמול רבות לבל ייפול ברשת היצר ובשם הכבוד האמתי הוא ירדוף אחר כבוד אישי.

ופירשו את המילים: חיוב נקמה כנחש, היינו כמו הנחש שאיננו נהנה ממה שאוכל, כך נקמת התלמיד חכם חייבת להיות נקייה מכל חשבון אישי.

ההבדל הראשוני בין כבוד רצוי לבין כבוד הרסני הוא זה: מי שדואג לכבוד התורה שהוא מיצג את כבוד האומה ולא חושב על כבודו העצמי זה דבר חשוב, כמו שדרש משה רבנו העניו מכל אדם אשר על פני האדמה עונש חמור לקורח ועדתו, וזאת בגלל שלא יהיו ספקות בשליחותו, שהיה הדבר נחוץ לקיום התורה בעם! ככתוב (במדבר ט"ז כח-ל): "ויאמר משה בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא מלביאם כמות כל האדם ימותון אלה ופקודת כל האדם יפקד עליהם לא ה' שלחני. אם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה ובלעה אותם ואת כל אשר להם וירדו חיים שאולה וידעתם כי ניאצו האנשים האלה את ה', דוגמה לחשיבות כבוד עם ישראל (פרשת האזינו): "הרנינו גויים עמו כי דם עבדיו

יקום ונקם ישיב לצריו". בתפילת שני וחמישי אנו מבקשים: "א-ל הביטה דל כבודנו בגויים...עד מתי עווןך בשבי ותפארתך ביד צר עוררה גבורתך וקנאתך על אויביך".

דוד המלך הלך להילחם עם גולית להסיר חרפת ישראל ככתוב (שמו"א יז, כו): "ויאמר דוד...אשר יכה את הפלשתי הלז והסיר חרפה מעל ישראל כי מי הפלשתי הערל הזה כי חרף מערכות אלוקים חיים". היינו כבוד ישראל הוא כבוד ה'.

ודוד מלך ישראל גם נלחם עם עמון כי פגעו בכבוד האומה כתוב (שמו"ב י' א-ז): "מלך בני עמון מת ודוד הכיר לו טובה על שהציל אחד מבני משפחתו ושלה משלחת לנחמו. ושריו טענו למלך, כי הללו לא מנחמים אלא מרגלים. ואז: "ויקח חנון את עבדי דוד ויגלח את חצי זקנם ויכרות את מדויהם בחצי עד שתותיהם ישלחם. ויגידו לדוד וישלח לקראתם כי היו האנשים נכלמים מאד... ויראו בני עמון כי נבאשו בדוד וישלחו בני עמון וישכרו את ארם בית חובה ואת ארם צובא... וישמע דוד

נפלאות הבורא

נוסף. כמו כן הברכה על הטבילה מוסיפה. ולכן ההלכה שמי שטבל ולא החזיק עצמו לקודש, שהטבילה לא הועילה לו מקבלת תוספת הבנה לפי האמור.

על פי האמור יש מפרשים, למה נצטוו ישראל להיכנס לתוך ים סוף כדי שיקרע כי רצה הקב"ה שיהיה לישראל חלק בנס על ידי המסירות נפש והמחשבה שזה יקרע כי כך נצטוו.

המלח שצריך לשים על הרבנות: המים בטבע מכילים חומרים הנחוצים לקיום, הם המינרלים. מים מותפלים שחסרים את המינרלים האלה הם אינם בריאים, כיון שהמים הם כוללים בתוכם מינרלים והמלח הוא אחד מהם. לכן הוא נחשב כחלק מן המים לגבי הקורבן. שהוא פיצוי למים התחתונים, כשחילק הקב"ה ביום השני לבריאה בין המים העליונים למים התחתונים. [אף שהמלח כמות שהוא לא מומס במים אינו מצטרף לשיעור מקווה].

דגי ים בריאים יותר מדגי אגמים, כי הם מכילים חומרים הנחוצים לגוף, שאין אותם לדגי מים מתוקים והכתוב (תהלים כד): מזכיר לנו את סדר המים בעולם "כי הוא על ימים יסדה" המים המלוחים, "ועל נהרות יכוננה" – מים מתוקים לצמחי היבשה והחיים ביבשה.

המים הממסים את החומר יותר מכל דבר אחר. רבי עקיבא שהיה בן ארבעים והחליט ללמוד למרות הקושי שבדבר כשראה מים שחקקו באבן והראו לו את הכתוב "אבנים שחקו מים", ולא רק בכח ההמסה אלא בכח הגלים נוצרים מפרצים כאשר כל גל מכרסם מעט. וכן להפך מרחיב יבשה, על ידי שכל גל מביא עמו גרגירי חול.

המים כיוון שממסים הם נושאים עמם מהחור המומס ושכמה מטפטפים למקום אחד מצטבר החומר וזה יוצר את הנטיפים במערות הנטיפים שבעולם, ד"ר טרופ כתב לפרסם שנטיפים נוצרים

בגיליון זה אנו נחתום בס"ד את נפלאות הבורא במים אף שעסקנו עד עכשיו רק טיפה מהים אבל ככתוב בהקדמת פרק שירה ואלמדך בינה מכל דבר אנו נתחיל בגיליון הבא אי"ה בנפלאות הבורא בגוף האדם ככתוב (איוב יט, כה) "ומבשרי אחזה אלוך".

בעלון זה נבאר כמה ענייני יהדות הקשורים למים: כדי להבין את חשיבות הטבילה במקווה להיטהר:

א. ראשית נבאר את מה שלימדונו חז"ל (יומא עז, א): "סיכה כשתייה" היום ידוע כי המים חודרים דרך קרומים ותאי העץ בתהליך הקרוי אוסמוזה! היינו מלוקולות המים מתדפקות על דופן הקרום וחודרות אותו, לכן מי שמתרחץ במים שיש בהם חומרים מסוימים, לאחר מכן ימצאו בשתן שלו שאריות מאותו חומר לכן יש טבעונים שמקפידים לא רק על מי השתייה אלא גם על מי הרחצה.

ב. חשיבות המים שטובלים בהם: במים ישנם אנרגיות, ומים שאובים מאבדים אנרגיות, מים זורמים ממעיין יש בהם יותר אנרגיות [אולי זו סיבה שלטהר טומאות חמורות יותר כמו טומאת זיבה, וצרעת צריך מים חיים].

ג. לעשיית מקווה על ידי המשכה: על הקרקע דווקא מים זורמים בצינור מאבדים את האנרגיות, ולא כן אם זורמים על הקרקע.

ד. האוצר שאליו משיקים את מי המקווה הוא מי גשם, וד"ר ליביך הכימאי הדגול פירסם, שלהשקות צמחים טובים מי הגשם יותר ממים רגילים.

ה. בימינו הוכח שמחשבת האדם פועלת על המים, [הדבר נתגלה בכמה דוגמאות כמו אסיר שלא היו לו מים, רק מים מעופשים והוא שרד את השעות בבית הסוהר כי היה מתפלל שהמים לא יזיקו לו, ואנשים שנתקעו בלב ים ושתו מי ים וניצלו]. לכן המקווה שנעשה בשביל טבילת מצווה יש בו כוח

דבר חודש בחודש-גיליון 7

הנחוצים ליצור את הנטיפים הקיימים, שלפי דמיונם, הם מפרסמים גילאים קדומים יותר ממה שהיה במציאות.

כבר במשך בחמישים שנה, והוא העיד על נטיף גדול שנוצר על כביש אספלט שנשלל בתוך המערה. ויש להיזהר ממה שהמדריכים בכניסה למערות נטיפים יספרו למבקרים על גילים מדומים

פינת ההלכה

לא נמצאה הלכה זו כלל. והנה בעבר, מורנו שאל את מרן אלישיב בדבר דומה למבצע אנטבה שהיה לשחרר בני ערובה, מה היא ההלכה בזה? ומרן ענה: דבר כזה שייך רק לסנהדרין שלהם ישנה סייעתא דשמיא מיוחדת ושם בעיקר מתקיים הפסוק אלוקים ניצב בעדת א-ל. ומורי הוראה בדורנו שמחים שזה לא בא לפתחם, ולא אמר לא איסור ולא היתר.

כשהיה מבצע סיני אחד מגדולי הדור, כעס מאד על המלחמה שהרי נהרגו יהודים במלחמה, אף שהדבר חיזק מאד את הישוב בארץ. אבל ראש ישיבת פונוביז' אמר לאותו אדם גדול: עזוב את העניין זה לא בשבילך לחוות דעה בדבר, כיוון שהוא ראה בזה דבר חשוב. וכבר הבאנו מדוד המלך שנלחם על כבוד ישראל.

המסקנה מהדברים שהובאו: שיש מקום לדיון בדברים העוסקים בכבוד האומה, אם להגיב, וגם אם כן להגיב, אם זה גם במקרה וזה עלול לסכן יהודים, כמו במקרה של דוד שהרי מלחמה מסכנת יהודים. עד שנוכה והקב"ה יפתח את עינינו לדעת מה רצון ה' בזה ואז יהיה צורך לפרסם את דעת התורה בעניין.

רבנו נשאל בעניין העומד על הפרק: אם להכיר בשואת הארמנים כתגובה להתנהגות טורקיה הפוגעת בכבוד עם ישראל. תחילה אמר רבנו: מה לנו להתעבר על ריב לא לנו מה שעשו הטורקים לארמנים, ומה עוד כי השואל עצמו סיג את העניין ואמר: הטבח בארמנים היה כאשר הם מרדו בשלטון העותומאני כדי להיות עצמאים, ואף חשש שזה ימעיט את משמעות השואה שהייתה ליהודים באירופה.

אולם לאחר מכן, חשב רבנו כי אכן נשאלה כאן שאלה אמיתית, שהתחדשה במיוחד בימינו, כאשר לעם ישראל ניתנה אפשרות להגיב. דבר שלא היה אפשר בעבר.

בעבר, כשכל תגובה הייתה רק מסכנת יהודים הייתה נפוצה האמרה "אסור להתגרות בגויים". אבל הכוונה במאמר זה, שההתגרות האסורה רק כשזה פוגע או חשש פגיעה, או משום דרכי שלום, ולא איסור עצמי, ואינו דומה לשבועה שהשביע הקב"ה שבעת הגלות, שלא ימרדו באומות.

שזה שייך במי שנמצא תחת שלטון של עם אחר ומורד בו. ונתבקשו לבדוק באוצר החכמה, ואכן

על המדף

ספר הכבוד העצמי שחיבר רבנו יחד עם תלמידו הרב מאיר לנדסמן, שם נתבארו הדרכים להתמודד עם חסרון הכרת ערך עצמית הנחוצה מאד לעבודת ה' ככתוב בחזקיה מלך יהודה: "ויגבה לבו בדרכי ה'" כי רגש נחיתות אינו ענווה. רבנו מתמודד בספר בשאלה החשובה שהציב מרן הגרש"ז אויערבך: משה העניו מכל אדם שעל פני האדמה כשכתב זאת בתורה כפי שנצטווה, איך יכול היה להישאר כך אחר שהאמין בשבח הגדול הזה. ועוד יותר, מצאנו ענווים שהכריזו על עצמם שהם כאלה!

ועיקר יסודו של רבנו בספר הוא כך: כבוד עצמי חיובי משום שמחייב לפעול, ואינו חש שמגיע לו אלא להפך כל מעלה שמוצא בעצמו הוא מרגיש יותר מחויבות לפעול, לא מעלים את חסרונותיו כי רוצה שיבקרו אותו כדי שידע מה לתקן. לעומת כבוד מזויף הוא חיפוש מעלות בעצמו כדי לדרוש את המגיע לו כפי דעתו. תהום מפרידה בין הרגשת "מוטל עלי" או חלילה "מגיע לי".

קבלת העלון באימייל ולתגובות: אש"ל – איגוד שומעי לקחו של רבינו: eeguds@gmail.com